

KS. RYSZARD KAMIŃSKI

Lublin

EWANGELIZACJA PARAFII PRZEZ KAZNODZIEJSTWO

Ewangelizacja jest pierwszym i fundamentalnym zadaniem Kościoła i każdej wspólnoty religijnej. Nową wrażliwością na sprawy ewangelizacji w świecie współczesnym natchnął Synod Biskupów z 1974 r. oraz adhortacja apostolska Pawła VI *Evangelii nuntiandi*. Jednak szczególne znaczenie w budzeniu wrażliwości na sprawy ewangelizacji ma nauczanie Jana Pawła II, a zwłaszcza adhortacja apostolska *Christifideles laici* oraz encyklika *Redemptoris missio*, a w Kościele w Polsce przesłanie papieskie skierowane do rodaków oraz dokumenty przygotowawcze II Polskiego Synodu Plenarnego.

Te nowe wydarzenia w życiu Kościoła współczesnego powinny pobudzać wszystkich, a w szczególności tych, którzy są odpowiedzialni za kościoły partykularne i wspólnoty lokalne do refleksji nad tym, jak ewangelizować poszczególne środowiska, jak w duchu wskazań ogólnokościelnych należy prowadzić ewangelizację w Polsce postkomunistycznej.

Od 1985 r., kiedy Jan Paweł II zwrócił się do Europejskiej Konferencji Biskupów z apelem o podjęcie trudu „nowej ewangelizacji”, mówi się o nowym etapie ewangelizacji. Postępująca dechrystianizacja „starych”, jak też i „młodych” krajów chrześcijańskich wskazuje na pilną potrzebę odnowienia oblicza życia chrześcijańskiego oraz odtworzenia „chrześcijańskiej tkanki społeczności ludzkiej” tam, gdzie postępuje obojętność i sekularyzacja. I chociaż dzieło pierwszej ewangelizacji jest jeszcze niedokończone względem wielu milionów ludzi, to jednak podjęcie nowej ewangelizacji narodów od dawna chrześcijańskich stało się dla Kościoła i wspólnot parafialnych imperatywem. „Całe kraje – jak stwierdza Jan Paweł II – gdzie religia i życie chrześcijańskie były swego czasu kwitnące, wystawione są obecnie na ciężką próbę i często poddawane radykalnym przeobrażeniom ciągłego szerzenia się obojętności, sekularyzmu i ateizmu” (ChL nr 34; por. RM nr 32). Przesłanie papieskie skierowane do rodaków zawiera również określenie zadań wynikających z nowej ewangelizacji, jakie mają do spełnienia Polacy. Na te zadania wynikające z nowej

ewangelizacji zwracają uwagę dokumenty przygotowawcze II Polskiego Synodu Plenarnego.

Powyższe wskazania odniosą jednak niewielki praktyczny skutek, jeżeli kościoły lokalne, a zwłaszcza parafie, nie zechcą wcielić w życie zasad ewangelizacji. Wspólnoty parafialne mogą sprostać zadaniom wynikającym z nowej ewangelizacji pod warunkiem, że przeobrażą się one z jednostek tylko administracyjnych w dynamiczne ośrodki ewangelizacyjne, w których zarówno presbiterzy, jak i laicy będą przejęci duchem misyjnym.

I. PARAFIA A NOWA EWANGELIZACJA

Koncepcja parafii związana jest ze sposobem rozumienia Kościoła. Jeżeli eklezjologia przeakcentowuje aspekt hierarchiczno-instytucjonalny Kościoła, jak było w przeszłości, wówczas wyłania się z niej koncepcja parafii jurydyczna i zbiurokratyzowana. Taki profil miała parafia w przeszłości doprowadzając do sygnalizowanego w wielu krajach obecnego kryzysu. Podobnie nieadekwatna byłaby eklezjologia oparta jedynie na charyzmatkach. Dokumenty soborowe otworzyły eklezjologię na potrzeby obecnych czasów, eksponując teologię Kościoła lokalnego oraz wspólnotowy wymiar parafii.

Na parafię można patrzeć z podwójnego punktu widzenia. Można w niej widzieć tylko instytucję wyrosłą z potrzeb ewangelizowania nowych środowisk, mającą wielowiekową historię i ukształtowaną własną strukturę. Jest to spojrzenie zewnętrzne. Przy takim patrzeniu widzi się przede wszystkim interesy instytucjonalne parafii. Tymczasem wymiar instytucjonalny jest tylko fragmentem życia parafii.

Na drugim krańcu znajdują się ci, którzy sprowadzają parafię wyłącznie do wymiaru charyzmatycznego i akcentują w niej elementy tworzące wspólnotę: Duch Święty, słowo Boże, sakramenty, wiara, łaska, miłość. Przy takim podejściu następuje zawężenie, a nawet całkowite pomijanie aspektu instytucjonalnego parafii.

Oba spojrzenia są jednostronne. Parafia ma dwa wymiary: jest ona instytucją i wspólnotą. Oba elementy – wspólnotowy i instytucjonalny łączą się ze sobą, tworząc jedną rzeczywistość parafialną. Dzięki elementowi instytucjonalnemu, zwanemu także widzialnym, parafia jest rzeczywistością uchwytą, konkretną, posiadającą własną historię, włączoną w dzieje diecezji, poszczególnego miasta, dzielnicy, wsi, oraz podległą prawom rozwoju.

Drugi element, wspólnotowy, zwany także niewidzialnym i wewnętrznym, sprawia, że parafia jest wspólnotą wiary, kultu i miłości braterskiej. Parafia od wewnątrz to Chrystus, Duch Święty oraz całe życie łaski, wiary i miłości. Sens parafii, jej dynamizm i rozwój zależą od zjednoczenia z Chrystusem i od rozwoju elementu wspólnotowego.

Oba opisane elementy, wewnętrzny i zewnętrzny, wspólnotowy i instytucjonalny łączą się ze sobą, tworząc jedną całość i to w ten sposób, że element wewnętrzny kształtuje i niejako przemienia całą rzeczywistość parafialną. Oba elementy są jakby stopione ze sobą, chociaż zachowują teoretyczną odrębność. Parafia jest nie tylko częścią diecezji związaną ściśle z Kościołem powszechnym, ale także wspólnotą i miejscem spotkania posłannictwa całego Kościoła z wiarą jednostek, rodzin i małych wspólnot religijnych. Jest ona wspólnotą wiary, kultu i miłości, a jednocześnie najbardziej „wysuniętą” placówką Kościoła w jego zetknięciu ze światem. Aspekt bezpośredniości parafii i jej związek z miejscem stanowi specyfikę tej wspólnoty.

Ujęcie Kościoła i w konsekwencji także parafii, które przekazują dokumenty przygotowawcze II Polskiego Synodu Plenarnego – jest ujęciem soborowym, teologicznym, pozbawionym jednostronności¹. Takie ujęcie parafii może służyć dobrej realizacji wyzwania, jakim jest nowa ewangelizacja. Tak rozumiana parafia zapewnia z jednej strony stałość i ciągłość, a z drugiej strony dynamizm i żywotność ewangelizacji parafialnej.

Nowa ewangelizacja, to z jednej strony odnowa metod i środków działania, a z drugiej poszukiwanie coraz to pełniejszych i łatwiejszych do przyjęcia, ewangelicznych w swej istocie, ale na nowo określanych odpowiedzi na wyzwania rzeczywistości, w której dzisiejszy człowiek żyje i powinien zbawić swoją duszę. Kiedy Jan Paweł II mówi, że „nadszedł czas nowej ewangelizacji” (ChL nr 34) i określa zadania ludzi świeckich w rozwijaniu tego dzieła, to przymiotnik „nowa” nabiera jeszcze innego znaczenia. Chodzi tutaj nie tylko o nowe metody i nowe interpretacje, ale także o okoliczność szczególną, że dzieło ewangelizacji musi być na nowo prowadzone w krajach, które od wieków były przedmiotem ewangelizacji, żyły i w jakimś stopniu jeszcze żyją kulturą chrześcijańską, uchodzą nadal za katolickie, „ale dzisiaj wystawione są na ciężką próbę” (ChL nr 34). Chodzi więc o ponowną ewangelizację ludzi, żyjących w krajach o tradycji i kulturze chrześcijańskiej, a ogarniętych duchem racjonalizmu, laicyzacji i konformizmu życiowego, który wygasił w nich ducha Ewangelii².

¹ *II Polski Synod Plenarny. Teksty robocze.* Poznań–Warszawa 1991 s. 15-26.

² J. M a j k a. *Konieczność nowej ewangelizacji.* „Colloquium Salutis”. Wrocławskie Studia Teologiczne 20:1990 s. 14.

II. PARAFIA MIEJSCEM EWANGELIZACJI

Parafia z natury swojej ukierunkowana jest na ewangelizację. Genezy pochodzenia parafii należy szukać w konieczności ewangelizowania nowych środowisk. Choć od powstania parafia przeszła wielkie przeobrażenia, to jednak ewangelizacja pozostaje na stałe jej istotnym zadaniem. Kościół spełnia misję niesienia Ewangelii wszystkim ludziom, a parafie są tym miejscem, gdzie to zadanie spełniane jest w sposób trwały. Parafia gwarantuje ludziom stałość i ciągłość posługi przepowiadania. Impuls ewangelizacyjny, który pochodzi z Kościoła, udziela się diecezji, a z niej przechodzi na parafię. We wspólnocie parafialnej dokonuje się prawdziwy kontakt człowieka z Kościołem. W parafii, bardziej niż gdzie indziej, ewangelizacja jest nauczaniem, wychowaniem i szkołą życia.

Teksty robocze II Polskiego Synodu Plenarnego stwierdzają, że „ogólny poziom wiedzy i przekonań w dziedzinie wiary i moralności jest w naszym Kościele stosunkowo niski”³. Obserwuje się także „dość powszechnie brak zrozumienia obrzędów liturgicznych. Liczna obecność świeckich wiernych nie zaznacza się wystarczająco podejmowaniem przez nich różnych funkcji nie wymagających święceń tak, że znaczny procent uczestników liturgii bierze w niej udział jako anonimowi widzowie i słuchacze. W ten sposób znaki liturgiczne utrwalają bierność świeckich i ich apatię, zamiast ożywiać ich i mobilizować do aktywnego udziału w życiu Kościoła i spełniania swej misji w świecie”⁴. Przyjmuje się także, że większość naszych katolików nie zna zasad swojej wiary, moralność indywidualna i społeczna chodzą swoimi drogami, tylko nieliczni katolicy czują się związani ze wspólnotami religijnymi⁵.

Według tekstów roboczych II Polskiego Synodu Plenarnego „ogromna większość parafii funkcjonuje w Polsce jako struktury urzędowe, gdzie sprawuje się sakramenty przy minimalnym aktywnym udziale zgromadzonego Ludu Bożego. Parafia staje się w ten sposób tylko „strukturą, terytorium, budynkiem”, przed czym wyraźnie przestrzega adhortacja *Christifideles laici* (por. nr 26)⁶. Teksty robocze II Polskiego Synodu Plenarnego mówią ponadto, że „świadcstwem gorszącym jest występowanie nieuzasadnionych przywilejów, działanie na podstawie zlecenia ze strony proboszcza zamiast otwartej, dostępnej każdemu wiernemu, służby wspólnocie. Niewystarczalność obecności świeckich

³ *II Polski Synod Plenarny*, jw. s. 198.

⁴ Tamże s. 199.

⁵ M a j k a, jw. s. 21.

⁶ *II Synod Plenarny*, jw. s. 197-198.

w życiu Kościoła w Polsce objawia się w tym, że istnieją jak dotąd stosunkowo nieliczne jeszcze rady duszpasterskie, a działalność wielu istniejących jest raczej pozorna niż istotna”⁷

W naszych polskich parafiach jest wielu ludzi, którzy potrzebują wtórnego nawrócenia. Konieczna jest nowa ewangelizacja, aby oni mogli stać się prawdziwymi chrześcijanami. Niektórzy z nich traktują Kościół i wspólnotę parafialną jako swego rodzaju „ojczyznę duchową”. Znaleźli się w Kościele i przyjęli sakramenty inicjacji chrześcijańskiej, ale nigdy nie przeżyli swego chrześcijaństwa. Zaraz po urodzeniu otrzymali sakrament chrztu, potem zgodnie z wymogami tradycji byli u Pierwszej Komunii świętej i przyjęli sakrament bierzowania. Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego traktowali jako rytę, które przyjmuje się w pewnych okresach życia. Wydaje się, że rozładowania takiej sytuacji należy szukać w reewangelizacji i współczesnym katechumenacie parafialnym jako podstawowej formie inicjacji w Kościele. Ewangelizacja parafialna powinna być skierowana nie tylko do niewierzących i tych, którzy się jeszcze nie nawrócili i nie znają Chrystusa, ale także do dystansujących się od życia kościelnego i parafialnego, ochrzczonych, ale podobnych z życia do pogan, ochrzczonych, ale potrzebujących prawdziwego nawrócenia. Ewangelizowanie jest kierowaniem orędzia zbawienia w celu nawrócenia, stawianiem człowieka wobec Ewangelii i prowokowaniem go do spotkania z Bogiem. Ewangelizacja w parafii zmierza do odnalezienia głębi, do odbudowy działalności formacyjnej, odnowienia i pogłębienia ducha modlitwy. W ewangelizacji chodzi o formację poszczególnych osób oraz grup, o formację osób w grupach, o wypracowanie metod i sposobów odnowy ducha religijnego⁸.

III. SUBSTRUKTURY PARAFIALNE W SŁUŻBIE EWANGELIZACJI PARAFIALNEJ

Parafie, zwłaszcza wielkie ludnościowo, aby wypełnić swoje zadania ewangelizacyjne, powinny zwiększyć swój wpływ na wiernych, tworząc na swoim terytorium małe wspólnoty religijne, w których wierni mogliby przekazywać sobie słowo Boże oraz służyć innym i praktykować miłość (zob. ChL nr 26)⁹ Te wspólnoty „rodzące się z potrzeby autentycznego życia

⁷ Tamże s. 198.

⁸ R. K a m i ń s k i. *Ewangelizacja w parafii*. „Częstochowskie Studia Teologiczne” 4:1976 s. 109; Majka, jw. s. 24.

⁹ *II Polski Synod Plenarny*, jw. s. 191.

Kościół wobec obojętności anonimowości, mają być seminarium ewangelizacji i służyć większym wspólnotom, szczególnie Kościołom partykularnym” (EN nr 50).

Parafie katolickie w Polsce mają możliwości skutecznego oddziaływania ewangelizacyjnego na wiernych. Jeśli jednak chcą one sprostać dzisiejszemu wyzwaniu ewangelizacyjnemu muszą odwołać się o pomoc do substruktur, które istnieją na terytorium parafii. Każda z tych substruktur powinna czuć się związana z parafią i współpracować z nią dla wyższego dobra, powinna być ośrodkiem dyfuzji Ewangelii w parafii. Są to wprawdzie małe organizmy pastoralne, ale tylko w takich chrześcijanin może czuć się związany z Kościołem i jego dziełem ewangelizacji. Udział w tworzeniu i życiu małej wspólnoty religijnej angażuje ludzi znacznie mocniej niż anonimowa tylko przynależność do wielkiej parafii. Przynależność anonimowa nie sprzyja aktywizacji wiernych i wychowaniu ich do odpowiedzialności za ewangelizację. Małe wspólnoty religijne pomagają natomiast w formowaniu chrześcijan świadomych i odpowiedzialnych za ewangelizacyjne posłannictwo parafii.

W ewangelizacji parafialnej niezastąpione miejsce przypada rodzinie. „Kościół domowy”, podobnie jak parafia, jest miejscem, w którym podaje się Ewangelię i z którego ona się rozkrzewia (EN nr 71). Rodzice nie tylko ewangelizują swoje dzieci, ale mogą od nich odebrać Ewangelię, wyrażoną głęboko życiem. Ewangelizacja w kościele domowym odznacza się dużą skutecznością, ponieważ przepowiadanie słowa Bożego proste i okazjonalne, łączy się w niej ze świadectwem życia. Poza tym rodzina może głosić Ewangelię dla innych rodzin oraz dla otoczenia, w którym żyje (EN 71). Programy duszpasterskie powinny zmierzać ku wypracowaniu takich form partycypacji rodzin w dziele ewangelizacji parafialnej, aby rodzina poczuła się rzeczywiście odpowiedzialna za swój Kościół lokalny i Kościół powszechny.

Za pomocą tradycyjnych środków i metod pastoralnych nie można dotrzeć, zwłaszcza w wielkich parafiach miejskich, do wszystkich parafian. Do tego potrzebne są małe wspólnoty religijne, stanowiące szansę do nawiązania osobistych kontaktów parafian z duszpasterzami oraz między sobą. Parafie będą bardziej żywotne poprzez wspólnoty w nich istniejące. Parafia jest aktywną ewangelizacyjnie nie tylko przez samą siebie, co poprzez małe wspólnoty religijne. Trzeba tylko bardziej konsekwentnie włączać te wspólnoty w życie i działalność ewangelizacyjną parafii. Wspólnoty te mogą wziąć w opiekę parafian, którzy przeszli wtórne nawrócenie oraz niedojrzałych religijnie, aby prowadzić ich do dojrzałości chrześcijańskiej. Nie mogą to być wspólnoty zbyt liczebne. Te małe wspólnoty religijne ułatwiają poszczególnym wiernym uczestnictwo w działalności, którą rozwija większa wspólnota religijna. Wymaga to popierania i zachęcania do powstawania takich wspólnot i traktowania ich jako

ośrodka odnowy ewangelizacyjnej. Te małe wspólnoty religijne muszą rozwijać się nie jako forma likwidacji parafii, ale jako forma pełniejszego jej rozwoju¹⁰.

IV. KAZNODZIEJSTWO ISTOTNYM ELEMENTEM EWANGELIZACJI PARAFIALNEJ

W ewangelizacji parafii kluczową rolę spełnia kaznodziejstwo. Przepowiadanie słowa Bożego stanowi, obok liturgii i diakonii, podstawową funkcję parafii, niepodważalną przez żaden proces przemian, ale oczekującą wciąż na nowe ożywienie. Zmierza ono bezpośrednio do osiągnięcia celów parafii, a jej realizacja stanowi naczelne zadanie parafii katolickiej. Kaznodziejstwo dziś czeka na nowe ożywienie w duchu potrzeb nowej ewangelizacji.

W tekstach roboczych II Polskiego Synodu Plenarnego mowa jest o niedomaganiach w odwoływaniu się do Biblii w kaznodziejstwie oraz o brakach w przygotowaniu kaznodziejów. Zwraca się tam także uwagę na stosunkowo niski poziom znajomości Pisma świętego u wiernych. Według tegoż dokumentu „kaznodzieje nie zawsze potrafią wiernie i solidnie ukazać orędzie czytań, nie dostrzegając ich wzajemnego związku”¹¹. Dokument zachęca duszpasterzy „do uwzględnienia w homiliach aspektu mistagogicznego, czyli do wyjaśniania sensu poszczególnych znaków i czynności liturgicznych, zwłaszcza wskazywania na związek między czytaniem biblijnym a tajemnicą Eucharystii i codziennym życiem chrześcijańskim”¹².

Wspomiane niedociągnięcia wskazują na pilną potrzebę dyskusji nad możliwościami odnowy funkcji nauczania w parafiach katolickich. Chodzi nie tylko o informację o prawdach wiary i faktach z życia Kościoła, ale także o inicjację religijną prowadzącą do przemyśleń i zaangażowania religijnego. U niektórych parafian pojawiają się wątpliwości, a czasem nawet negacja, w zakresie prawd wiary i norm moralnych. Te wątpliwości dotyczą nie tylko treści, ale także sposobu przekazywania wiary. Obecnie należy przekazywać nie tylko to, w co należy wierzyć, ale również dlaczego w to należy wierzyć. Konieczne jest więc przemyślenie sposobów nauczania, aby zapewnić przyjęcie wiary w sytuacji wzrostu krytycyzmu i konkurencji na rynku światopoglądowym.

¹⁰ R. Kamiński. *Parafia wspólnotą wspólnot. W: Kościół w służbie człowieka*. Olsztyn 1990 s. 215-216.

¹¹ *II Polski Synod Plenarny* s. 52.

¹² Tamże s. 86.

V. WNIOSKI I POSTULATY PASTORALNE

Wnioski i postulaty dotyczące ewangelizacji parafii przez kaznodziejstwo można podzielić na dwie grupy. W pierwszej z nich znajdują się wnioski i postulaty dotyczące treści przepowiadania chrześcijańskiego:

a) U wielu parafian polskich nie ma równowagi między świadomością treści prawd wiary i norm religijno-moralnych a ich akceptacją, którą można przyjąć za symptom wiary parafian. Dysproporcja ta jest niekorzystna na rzecz świadomości treści religijno-moralnych. Sytuacja ta wymaga terapii duszpasterskiej w ramach nowej ewangelizacji, gdyż w wierze chrześcijańskiej akt wiary i treść są ze sobą powiązane i nawzajem się warunkują. Wiara pozbawiona konkretnej treści jest pusta, zaś pozbawiona osobowego do niej stosunku pozostaje ślepa i bezosobowa. U człowieka o religijności dojrzałej żaden z tych elementów nie może obejść się bez drugiego.

b) Ponieważ ewangelizacja domaga się akceptacji integralnego posłannictwa Kościoła, a obecna rzeczywistość daleka jest od tego ideału, gdyż u wielu ludzi mnożą się wątpliwości i negacje w zakresie dogmatów wiary i norm moralnych, przeto i kaznodziejstwo dzisiejsze powinno przedstawiać nie tylko same prawdy wiary i normy moralne, ale także rozważać, jak zapewnić konsens wiary w warunkach współczesnych, gdy wzrasta racjonalizacja i krytycyzm. Kaznodziejstwo musi odpowiedzieć na pytanie, jak trzeba przepowiadać w parafii, aby wierni znali i akceptowali cały depozyt prawd wiary i norm religijno-moralnych.

c) Przepowiadanie parafialne powinno w szerszym niż dotąd zakresie uwzględnić potrzebę przepowiadania przygotowującego do przyjęcia wiary, zwanego przepowiadaniem misyjnym. Stanowi ono podstawowe działanie Kościoła, prowadzące ludzi do przyjęcia wiary. Obecnie w kontekście dechrystianizacji, wybiórczej religijności i racjonalizmu wydaje się, że zadanie parafii jest podobne do tego, jakie miały wspólnoty Kościoła pierwotnego: kłaść fundamenty wiary, przejawiające się jako akceptacja osoby Chrystusa, a nie tylko pamięciowe przyswojenie prawd religijnych. Przepowiadanie takie jest kierowaniem orędzia zbawienia ku nawróceniu, stawianiem człowieka wobec Ewangelii i prowokowaniem go do spotkania z Chrystusem. Jest ono adresowane nie tylko do niewierzących, ale także do ochrzczonych, którzy w życiu codziennym są podobni do pogan i potrzebują reewangelizacji.

d) Istnieje pewien odsetek parafian, którzy nie rozróżniają istoty wiary od środków prowadzących do niej, tego co boskie i konieczne, od tego co ludzkie i zmienne, niekonieczne do zbawienia. Fakt, iż prawdy o Bóstwie i Człowie-

czeństwie Chrystusa i Jego zmartwychwstaniu cieszą się znajomością u mniejszego odsetka parafian niż znajomość pochodnych prawd religijnych, potwierdza powyższe twierdzenie. Stosunkowo niski poziom znajomości najważniejszego przykazania, niezbyt jasne rozeznanie w najcięższych grzechach i obowiązkach katolika, jak też preferowanie przez wielu katolików wartości ogólnoludzkich przed wartościami religijnymi, może wskazywać na braki parafian w stosunku do oczekiwań Kościoła. Te odchylenia od standardów wiary, przy zachowaniu wiary globalnej, prowadzą do przypuszczenia, że wielu parafian bardziej zwraca uwagę na samą postawę wierzeniową niż na treści wiary oraz wartości religijno-moralne. W tej sytuacji kaznodzieje parafialni powinni położyć większy nacisk na uwrażliwianie wiernych na potrzebę odróżniania podstawowych i koniecznych do zbawienia prawd wiary i norm religijno-moralnych od pochodnych i jakby drugorzędnych.

e) Przepowiadanie parafialne nie może omijać niewygodnych prawd wiary i norm religijno-moralnych, gdyż obowiązuje w Kościele głoszenie całego depozytu wiary. Trzeba ukazywać, że wiara i chrześcijański etos stanowią jedno, że moralność stanowi sprawdzian i wyznacznik wiary. Trzeba wskazać na zagrożenia, pochodzące z selektywnego podejścia parafian do norm moralności katolickiej i prawd wiary.

W drugiej grupie wniosków i postulatów pastoralnych znajdują się te, które dotyczą odnowy metod i środków kaznodziejstwa parafialnego. Chodzi o jak najskuteczniejsze przepowiadanie do wiernych. Związane ono jest między innymi z odnową tradycyjnych form oraz umiejętnym korzystaniem z form nowych:

a) Kaznodziejstwo parafialne musi być bardziej otwarte na wszystkich mieszkańców terytorium parafialnego; otwarte nie tylko na wierzących i czynnie uczestniczących w życiu parafialnym, ale także na dystansujących się od życia kościelnego i parafialnego. W sytuacji współczesnego społeczeństwa „duszpasterstwo nawróconych”, czyli tych, którzy uczestniczą w życiu i wierze Kościoła, musi być uzupełnione „duszpasterstwem nawrócenia” skierowanym do tych, którzy pozostają w częściowym dystansie wobec wiary. Kaznodziejstwo parafialne musi uznać mieszkańców parafii takimi, jakimi są. Katolikom dystansującym się, nominalnym czy selektywnym trzeba też pomóc przebyć drogę ku nawróceniu.

b) Kaznodziejstwo parafialne powinno położyć większy nacisk na komunikatywność. W odczuciu wielu parafian wypowiedzi kaznodziejów są nieraz mało komunikatywne, a język spraw religijnych ukazuje się jako mieszanina niezrozumiałego żargonu teologicznego i kwiecistych przerośniętych o niezbyt jasnym dla wiernych sensie rzeczywiście. Wszelka sztuczność w doborze wyrazów, w stylu i dykcji utrudnia porozumienie ze słuchaczami. Argumentacja w przepowiadaniu powinna opierać się na solidnej interpretacji Obją-

wienia i znajomości teologii oraz powinna uwzględniać stan i osiągnięcia współczesnej nauki.

c) Odnowa liturgii eucharystycznej i szczęśliwe zastąpienie tradycyjnych kazań formą homilii stworzyła nowe warunki do przekazywania treści religijnych podczas mszy świętej. Niezależnie od istotnych wartości nauczania przez homilię, ten kanał przekazywania wiedzy religijnej nie wystarcza. W sytuacji Kościoła posoborowego mamy do czynienia z obfitością treści, domagających się przekazania ogółowi wiernych. Chociaż w ustawodawstwie poszczególnych diecezji kładzie się akcent na troskę duszpasterzy o przekaz całej prawdy Objawionej oraz przestrzeganie tematów kazań i homilii niedzielnych oraz świątecznych, wyznaczonych w programie homiletyczno-duszpasterskim, to jednak ze względu na niesystematyczne uczęszczanie na mszę świętą niedzielą wielu parafian, nauczanie parafialne w tej formie nie dociera do nich wcale lub niesystematycznie. Sytuacja ta zgłasza postulat poszukiwania, a może i adaptacji oraz krzewienia nowych form przepowiadania.

d) Wymagają odnowy tak cenne formy ewangelizacji parafialnej, jak misje i rekolekcje. Potrzeby religijne współczesnych parafian domagają się także wykorzystania innych form i sposobów przekazywania orędzia zbawienia. Wśród tych form niektóre są znane i sprawdzone w praktyce parafialnej, inne zaś są zupełnie nowe i pozostają na etapie eksperymentowania. Postuluje się tworzenie różnego rodzaju kół studyjnych, które mogą parafian intelektualnie i duchowo obudzić, oraz kół problemowych, które opracowują specjalne cykle wykładów dostępnych dla szerszego ogółu wiernych. Ważne też jest umiejętne wykorzystanie takich środków informacji religijnej, jak: gablotki, plakaty, deklamacje, filmy, nagrania, publikacje itd. Szczególna rola przypada także ogłoszeniom parafialnym przed rozestaniem wiernych lub przed mszą świętą. Można także wprowadzić w parafiach specjalne informacje duszpasterskie udzielane wiernym w oznaczonym czasie poza mszą świętą.

*

Ewangelizacja jest ważnym i aktualnym działaniem duszpasterskim, którego uprzywilejowanym miejscem jest wspólnota parafialna. Parafia w spełnianiu tego zadania domaga się wsparcia i współpracy różnych substruktur pastoralnych istniejących na jej terytorium, a zwłaszcza rodziny i małych wspólnot religijnych. Ewangelizacja w parafii jest zadaniem nie tylko prezbiterów, ale całego Ludu Bożego. Istotnym elementem ewangelizacji parafialnej jest kaznodziejstwo, które aby być skuteczne, wymaga odnowy.

THE EVANGELIZATION OF PARISHES THROUGH PREACHING

S u m m a r y

Evangelization is currently an important pastoral activity whose privileged site is the parish. The latter needs support and cooperation in fulfilling that task on the part of various pastoral substructures working within its territory, especially the home church and small religious fellowships. Evangelization at the parish is a task not only for presbyters but also for all the People of God. Preaching is an essential element of parochial evangelization. In order to be effective it requires regeneration. Today it awaits a new revival in the spirit of the needs of a „new evangelization”. Conclusions and postulates concerning evangelization conducted in the parish by way of preaching may be divided into two groups. In the first there are conclusions and postulates dealing with preaching, and in the other, methods of regeneration as well as means of parochial preaching.

Translated by Jan Kłós